

Když tvoří

senioři

Sborník textů VII
podzim 2017

Vzpomínáte rádi? Já moc ne. Někdy však stačí málo a naskočí mi něco dávno zapomenuté, zasunuté tam někde hluboko v zaprášené knihovně mé paměti. Jako teď. Jedno slovo stačilo a už se řadí jeden obraz za druhým, cítím zimu a slyším naše kroky na štěrku silnice. Kolik je to let? Čtyřicet? Vraceli jsme se s manželem z Májové zábavy z Oparna. Byla nám zima, absence spánku a přítomnost alkoholu se projevovala. Mlčky jsme šlapali do táhlého kopečka směrem k Bylince. Kdo zná lesy kolem Lovoše ví, jak velký je rozdíl mezi jižní a severní stranou hory. Tenkrát nebyl úplněk, ale tma. Taková ta indigová, krásná, tajemná. Velebné ticho rušily jen naše kroky po štěrku silnice. Z lesa se sem tam ozvalo lehounké zaúpění, i ptáci asi mívají ošklivé sny. Temný les, třpyt hvězd a to ticho kolem vyvolávaly ve mně zvláštní náladu. Ne, nebyl to strach. Spíš respekt. K něčemu, co neznám, kam nepatřím, kde jsem nevítaným, ale zatím trpěným hostem. Mé úvahy přerušil ptačí trylek. Takový váhavý, nasmělý, jako když harfenice ladí nástroj. Za chvíli další ptáci usoudili, že nastala ta správná chvíle k uvítání nového dne. Vycházeli jsme z lesa a všude kolem už to vyzpěvovalo a křičelo. Obzor rychle světlal, hvězdy mizely, obloha růžověla. Vůně hrušní a bzučení nedočkavých čmeláků slibovaly krásný teplý květnový den. Krajina se rychle probouzela.

Minuli jsme Bylinku, za Lovošem slunce ohlašovalo svůj příchod, zatím jen dlouhými zářivými paprsky. Ze zarostlých kamenných hrází mezi bývalými políčky pod lesem zazněl trylek. Jásavý, čistý, klokotavý zpěv slavíka. A o kus dál mu jiný odpovídal. Vidina teplé postele zmizela, vnímala jsem jen velebnost okamžiku, krásu nečekaného koncertu

v přírodním amfiteátru, nezvyklé koncertní síni poznamenané lidskou činností. Slunce rychle vycházelo, všechno kolem ožívalo pod jeho teplými paprsky. Slavíci utichli, v květech stromů kolem to bzučelo, z vesnice nový den zdravili kohouti kokrháním. Byli jsme doma.

Tahle vzpomínka dnes trochu bolí. Hrušně a sady ustoupily dálnici, místo slavíků tu zpívají motory tisíců kamionů a aut, přepravující věci a lidi z bodu A do bodu B a zpět. Jen Lovoš, ta majestátní hora, klidně sleduje hemžení kolem. A možná s despektem. Kolik bitev a válek viděl, zbytečně zmařených životů a proč? K čemu? Ve jménu pokroku? Já osobně bych raději ty slavíky.

Co s tím? Ludmila Černá

Mám problém. S pamětí. Milá dáma mi podá ruku a představí se. V duchu si zopakují její jméno. To si budu pamatovat, vždyť se jmenuje jako ..., řeknu si. Jenže za hodinu je všechno jinak. I kdybych se rozkrájela, nevybaví se mi, jako co nebo kdo se ona dotýčná jmenuje. Svobodová, Kučerová, Nováková? Ne, to správné jméno ze své paměti zkrátka nevydoluji, ať se snažím, jak chci.

V rodině už si ze mne všichni dělají legraci. Běda, mám-li pojmenovat nějakého herce, spisovatele, případně kamarádku některé z mých dcer. Většinou to totiž vypadá asi takhle:

„Pozdravuje tě kamarádka.“

„Která?“

„No, ta jak od ní máš telefon.“

„Verča?“

„Né, ta né, ta blondýna, co s tebou chodila do třídy.“

„Blondýna?“

„Jo, taková pěkná, její manžel jezdí tirákem, má psa.“

„Kdo?“

„No ona. Víš přece která, byla kdysi i u nás ve Vchynicích. Byla taková vospělá.“

„Ty myslíš Ivetu Svobodovou?“

„Jo, ta, říkala si přece, že ten nový telefon máš od ní, né?“

„Mami, ten telefon mám od Veroniky.“

„Aha. Jo, tak Iveta tě moc pozdravuje a máš se jí ozvat.“

Ještě horší je, chci-li manželovi sdělit, kdo hrál v novém českém filmu, co jsem nedávno shlédla. Mou paměť obestře závoj zapomnění a jméno zmizí někde v nejzazším koutě mozku.

„No a kdo tam ještě hrál?“

„Jé, teď si nevzpomenu. Ale víš který. Pochází z Litoměřic. A má taky kapelu. Byl na blond.“

???

„No v tom známým filmu, hernajs, jak se jmenuje, měl premiéru v Máji. Furt tam kouřil trávu. Trojan tam taky hrál. Víš kdo, když slyší, Kde domov můj říká :

„To je dobrý, ty vole, co to je?“

„Aha, Macháček.“

„Jo, tak ten.“ V tu chvíli se mi vybaví i název filmu.

Marně si opakuji doporučené finty na procvičování paměti. Nepomáhá luštění křížovek ani sudoku. Co mi je platné, že si pamatuji chemické značky prvků a Archimédův zákon, když vím, že nastane trapný moment a mně se zase něco důležitého nevybaví.

Ano, zapomínat je lidské, utěšuji se. Třeba je to tím, že mozek dostává příliš mnoho informací. Ale co když ne?

* *

Moje první svatba

Ludmila Černá

Psal se rok 1968. Přelomový rok v mém životě. V červenci jsem skládala učňovské zkoušky a v září mě čekala plnoletost, sladkých osmnáct. Konečně budu dospělá!

V republice probíhalo bouřlivé Pražské jaro, vycházely do té doby zakázané knížky, Kája Saudek oslňoval v Pop Music Expressu kresbami mužských i ženských idolů, z rádia nám Jiří Černý pouštěl Dvanáct na houpačce a v Praze byl beatový festival. Na rozhlasových vlnách zněly do té doby pro mne neznámé skladby, nosily se minisukně a květované kalhoty, chodilo se do klubů, kupovaly džíny v Tuzexu. Začátkem srpna jsem se na „srazu hippies“ v Lužné seznámila s pár zajímavými lidmi, viděla Miloše Formana točit film o české mládeži, přijel tam i tehdejší ministr pro sport a mládež. Nabývala jsem přesvědčení, že jsem součástí něčeho důležitého, že se svět mění k lepšímu a že intenzivně žiju. Připadala jsem si jak houba, která každým pórem nasává nové a důležité. 21. srpna přišla hodně studená sprcha. Bratrská pomoc.

Bydlela jsem v tu dobu se starším bratrem v malém městě ve východních Čechách. O sobotách se u nás dost často konaly mejdany. Na jednom z nich jsem se tak nějak sblížila s Jardou. Byl ze severních Čech a dělal zámečníka v Tepně. Moc se mi líbil, měl krásné vlnité vlasy, trošku delší, než v tu dobu bylo zvykem. Zkrátka mánička. Pro mé rodiče partie absolutně nepřijatelná.

Bylo mi to jedno. Vdávání bylo to poslední, po čem jsem toužila.

Jarda se chtěl vrátit domů a Silvestr měl být naším rozlučkovým mejdanem. Sešlo se nás asi deset, na bráchově gramci jsme si pouštěli Beatles, Olympic a Matadory a bylo nám fajn. Jenže kolem jednadvacáté hodiny dorazila moje maminka. Naše aktivity se jí ani trošku nezamlouvaly a dala to patřičně najevo. Vyslechla jsem si toho hodně. Pes by si ode mne kůrku nevzal.

Tu se Jarda projevil coby gentleman a jal se maminku uklidňovat. Chyba! Jeho řeči působily na rozzuřenou máti jak rudý hadr na býka.

„Pámbu ví, z jaké jste rodiny, když takhle vypadáte!“ Skoro křičela. To si samozřejmě nenechal Jarda líbit.

„Náhodou, máme barák u Lovosic a moje matka je v KSČ.“

Máti doslova zavyla.

„No, to je vidět! Matka lítá po schůzích a děti podle toho vypadaj! Pane Bože, za co nás trestáš, ještě komunisty do rodiny! Dyť vy byste holku neuživil, kdyby měla dítě! A kde byste bydleli, cо?“

Jarda se chabě bránil, že je vyučený a má dům.

„Nó, tak si ji vemte. Vemte si ji, alespoň budu mít pokoj!“ Odešla a práskla vztekle dveřmi.

„A vezmeš si mě teda?“ přerušil ticho přítel. Kývla jsem hlavou na souhlas, ale jeho nabídka mě nijak nenadchla.

„To říká jen tak,“ myslila jsem si v duchu a dál jsem o tom nepřemýšlela. Blížila se půlnoc, kamarádi čekali,

máti šla spát, proč něco řešit.

Ráno, když jsme se loučili, mi Jarda řekl, že bude potřebovat můj rodný list a že za týden přijede. Týden uběhl, nic se nedělo, až ráno ve čtyři hodiny mi někdo tůkal na okno. Jarda. Přivezl mi podepsat doklady potřebné k uzavření sňatku. Taky mi nadiktoval, kam si mám poslat věci a zase odjel. Měla jsem týden na podání výpovědi, sbalení a přestěhování. Moc věcí jsem neměla, stačila mi jedna větší krabice. A ani ta nebyla plná.

Asi za dva dny zase přijela maminka. Nevěřicně koukala na krabici v chodbě.

„Co to znamená? Ty se někam stěhuješ?“

„No, do Lovosic k Jardovi. Budeme se brát.“

Raději jsem hned zapomněla, co všechno mi tenkrát ještě řekla. Byla to jen slova, i když krutá. Mluvílo z ní zoufalství a bezmoc. Bylo mi hrozně. Pomalu mi docházel dosah mého rozhodnutí. Nepřehnal jsem to? Nebudu litovat? Co mě tam někde čeká?

V pondělí, to jsem byla poslední den v práci, přišel někdo z kolegů za mnou a tvrdil, že Jarda sedí s mým bratrem v hospodě a je ostříhaný. Hospodu a bratra bych brala, ale že je ostříhaný? Nesmysl, na svých vlasech si zakládal. A tak jsem tuhle zprávu považovala za vtip. Vtip to nebyl. Přítel vypadal jak model z kadeřnického katalogu. Kdyby neseděl s bratrem, nepoznala bych ho. Co všechno mu jeho maminka slíbila, když se nechá ostříhat, už nevím, ale asi ji to stálo dost peněz. Už to nebyl ten můj vyvzdorovaný, byl to

najednou někdo úplně jiný. S knírkem pod nosem vypadal jak sňatkový podvodník z kriminalistické svodky. Uf. Co teď?

Jarda měl za úkol pozvat mé rodiče na svatbu. V práci mi tedy dali volno a my jsme se vydali za rodiči. Maminka, když uviděla proměnu mého nastávajícího, změkla a účast na svatbě potvrdila. Tatínek měl dobrou náladu, ale svou účast na tomto pro něho pochybném podniku rázně odmítl. Trucoval. V skrytu duše jsem doufala, že bude máti umluven a přijedou všichni. Tedy rodiče a bratr se sestrou.

Následující den jsem si vzala svých zbývajících pět švestek. Svatební šaty půjčené od sestry, bleděmodré krajkové mini, od kamarádky půjčený mohérový svetr rovněž bleděmodrý a bílé boty, ty byly moje. Ještě jsem si půjčila podvazkový pás, abych jako správná nevěsta měla tři cizí věci. Už nevím proč, asi pro štěstí.

Z míry mě vyvedli kolegové v práci, při loučení mi předali svatební dar. Krásné přibory. Po boku svého nastávajícího a dvou kamarádek, Mirky a Jarči, jsem nasedla do vlaku a vyrazila do neznáma za štěstím. Tvářila jsem se odhodlaně, ale byla ve mně malá dušička.

Cestou jsme koupili prstýnky, stříbrné, zlacené. I s krabičkou za 100kč. Přece jenom, člověk nemá svatbu každý den.

První slova mé nastávající tchyně, když otevřela dveře, byla:

„Tak kterápak z vás je nevěsta?“

Překvapilo mě, jak je mladá. A jak vlídně nás přijala.

Byla vrozený manažer. Zorganizovala nejen svatbu a fotografa, ale i svatební hostinu a naši návštěvu v kadeřnickém salónu. Měli jsme i vynikající svatební koláčky a strejdu s autem, který zároveň fungoval jako svědek. Jenže... Všechno bylo úplně jinak, než mělo být. A ještě ke všemu naši nedorazili. Od vlaku, kterým měli přijet, přijel Jardův strejda sám.

Naše svatba byla sice malá, to ano, ale klasická. Prstýnky, obrovská kytice z bílých karafiátů, nekonečné pózování u fotografa, knedlíčková polívka a svíčková. Uá! Přípitek na zdraví novomanželů a můj první podpis s novým příjmením. Bylo mi čím dál hůř, tam někde uvnitř. Jsem to ještě já? Není tohle všechno nový Formanův film, kde jsem nějakým nedopatřením dostala roli?

I od dalšího vlaku přijel strejda sám. Nebýt kamarádek, asi bych se rozbrečela. Sama, mezi cizími lidmi, s Jaroušem, který v levném černém kvádru měl blíž k funebrákovi, než vyvzdorovanému panu úžasnému, jsem poslouchala, kam a co bych měla jít dělat a co je potřeba ještě koupit do nové domácnosti. Co je to za lidi, proč tu jsem? Tohle jsem vůbec, ale vůbec nechtěla.

Z neradostných úvah mě vyrušil domovní zvonek. Pod okny stál taxík. Přivezl maminku a sestru. I se svatebními dary. Vystoupily totiž na nádraží na opačnou stranu. Protože neznaly adresu rodičů, jely do Lovosic na výbor ji zjistit. Tatínek se umluvit nenechal a bratr, když zjistil velké zpoždění rychlíku, se vrátil domů.

Konec dobrý, všechno dobré, by se dalo říct. Jarda

dodržel slovo, mě i dvě dcery opravdu dokázal uživit.
Naše manželství vydrželo patnáct let. Prožili jsme toho
spolu hodně, dobrého i zlého. Rozvedl nás alkohol.

* *

Přemýšlím o tom, kolik podob může mít láska. Nejde tu však o žádná čísla. Láska je pojem natolik obecný, že jej nelze matematicky vyjádřit. Přesto je možné ji vyjádřit i velmi jednoduchou definicí.

Kdysi už hodně dávno, na zkoušce z psychologie, jsem na toto téma nemohl bohužel prezentovat svou čerstvou osobní zkušenost z podzimních potulek Lochotínem a nočního milování pod hvězdnatým nebem, ale musel jsem se omezit pouze na informace, vyčtené ze skript. A tak jsem mladému asistentovi, který noční potulky Lochotínem také velmi dobře a osobně znal, odříkal nabiflované definice. Podle nich je cit trvalejší emoční vztah člověka ke skutečnosti. A mezi city patří láska, nenávisť, opovržení, oddanost a tak dále. Dostal jsem tehdy za dvě a láska byla tímto vyřízena. Večer jsem ovšem nemyslel na definice a poblíž starého Chotkova altánu jsem se raději věnoval praktickému cvičení.

Když jsem poprvé tu mladičkou černovlásku uviděl, působilo na mne něco zcela jiného, než nějaké složité sociální vlivy, jak pravila skripta. Intenzivně jsem vnímal její krásné černé oči, dlouhé černé vlasy, nádhernou postavu a úsměv, který snad nikdy nezmizel z její tváře. A také její neobyčejný talent k erotickým hrátkám. Možná, kdybych to tomu asistentovi u zkoušky takhle vylíčil, že by to asi také pochopil.

Lásku je velmi těžké popsat. Najednou je tu a člověk

ani neví, jak k ní přišel. Přichází po špičkách, nenápadně. Zrádně vás přepadne a člověk se jí ani neptá proč. Jeho sebevědomí stoupá, na přednáškách myslí na večerní rande v parku, těší se opět na vůni dívčích vlasů a taky na vůni zetleného listí, do kterého se tak měkce uléhá. Když to řeknu lapidárně, tak takový člověk je v jakémsi jiném stavu, který ho nutí dělat věci, které předtím nikdy nedělal a který spolehlivě zlikviduje drtivou většinu jeho rozumových zábran. Všechna předsevzetí a rodičovská ponaučení jsou najednou zcela k ničemu a vůdčím motivem jeho myšlení je láska. Otázkou je, jak dlouho člověku tento stav vydrží. Jak řekl francouzský romantik François-René de Chateaubriand:

„V mládí ztrácíme rozum kvůli lásce, později ztrácíme lásku kvůli rozumu.“

Pokud ale bereme lásku jako obecný pojem, jako vyjádření určité náklonnosti k něčemu, tak se spustí úplná inflace lásek. Když to slovo vyřkneme, tak si člověk většinou nepředstaví třeba lásku k moři, které jsem celý život vášnivě miloval, nebo lásku ke knihám, které mi byly věrnými průvodci po většinu života. Představí si spíš lásku muže a ženy

v různých fázích jejich života.

Když jsem před časem seděl u kávy a piva v nové kralupské kavárničce pod Masarykovým mostem s dávným přítelem a spolužákem, který se nikdy neoženil, zeptal jsem se ho mezi řečí:

„Tak co, Karle, co děvčata?“

Karel se na mne udiveně podíval, zhluboka se napil piva, utřel si pusou a pak mi s lehkým úsměvem odpověděl:

„To je ale blbá otázka. Dneska, kamaráde, můžu tak akorát milovat svou vlast. Ty snad ne?“

* *

Vodní toky byly odjakživa, a nejen ve velkých městech, ale i v městech menších, důležitým faktorem, vytvářejícím specifickou atmosféru. Jak by asi vypadala Paříž bez Seiny, Londýn bez Temže, Praha bez Vltavy, Florencie bez Arna, nebo Benátky bez svého kouzelného zálivu a hlavní páteře města Canale Grande. Tvář těchto měst by byla zcela jiná. Daleko chudší. Dalo by se pokračovat dalšími a dalšími jmény. Dalšími velkými světovými městy a řekami. Ale nejen těmi. Můžeme vzpomenout i naše mnohá, pěkná

městečka, ležící na řekách. Nemohu si pomoci, ale z mnoha těchto českých měst, která jsem v životě prošel, alespoň pro mne, výrazně vystupuje z řady jihočeský Písek. Kouzelné městečko na řece Otavě.

Historické parkány, promenáda kolem Otavy s výhledem na písecký hrad, Šrámkův splav, stará elektrárna, rekonstruovaná Sladovna, malebný Portyč, Čertova stezka, vedoucí hlubokým údolím Otavy daleko za město, Písecké hory s lesním hřbitovem, Václavský jez. Písek je neobyčejně malebné město a také moje srdeční záležitost. Pokaždé, když jsem v Písku pracovně pobýval, jsem se navečer s fotoaparátem a stativem ponořil do ztichlých ulic a dokumentoval kouzelnou atmosféru, které večerní město přímo vyzařovalo. Moje fotografické a relaxační putování městem poté končilo vždy na jednom a tom samém místě. U sklínky frankovky na terase kavárničky poblíž starého mostu.

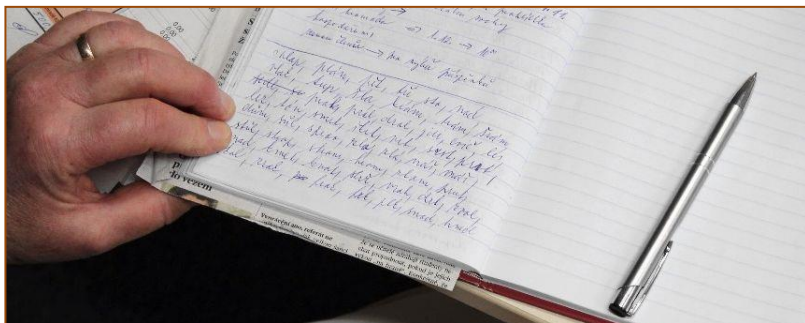
Jestli je na Písku právě něco zvláštního, až ikonického, tak je to ten nejznámější symbol města, starý, gotický most ze 13. století. To, že se mu ve středověku říkalo Jelení, je spíše historická anekdota. Po dokončení mostu bylo prý rozhodnuto, že se bude jmenovat po prvním, kdo po mostě přejde. A protože to měl být překvapivě jelen z blízkého lesa, most se pojmenoval po něm. No, třeba je to i pravda. Kdo ví. Dnes se oficiálně nazývá Kamenný most v Písku, ale místní mu jinak neřeknou, než starý most. Ostatně, ani já jsem ho nikdy jinak nenazval. Má už přeci svoje léta.

Sochařská výzdoba mostu doznala v průběhu času a

četných povodní dost úprav. Nyní jsou na mostě pouze repliky. Originály jsou v Prácheňském muzeu v nově rekonstruované Sladovně. Ale člověk, který sedí v kavárničce hned při kraji mostu a dívá se na tu gotickou nádheru, nijak zvlášť nerozlišuje, co je ještě původní a co už jen replika. Vnímá tuto stavbu jako celek, spolu s jejím okolím, s malebným Portyčem na druhé straně a promenádou, vedoucí podél řeky ke staré elektrárně a píseckým parkánům.

Ta kavárnička není příliš velká. Pár stolků uvnitř prosklené nevelké stavby, malý barový pultík a o něco více stolků venku na terase nad řekou.

Sedím na kraji terasy, popíjím frankovku, dívám se na most, který se s nastávajícím večerem postupně osvětluje a vlasy mi rozčechrává Šrámkův Stříbrný vítr. Iluze doby Fráni Šrámka začala být daleko působivější ve chvíli, kdy si k vedlejšímu stolku přisedl mladík v jakémsi, dnes už historickém šatu, na hlavě široký klobouk a objednal si frankovku, stejně jako já. Oba popíjíme, já ale koukám na pomalu plynoucí Otavu a podvědomě podléhám kouzlu letního večera a iluzi starých časů. Mladík vedle mne si upil vína, vytáhl z kapsy útlou knihu básní a začel se do ní. Přemýšlím, jestli vedle mne nesedí spíš nějaká pozdní reinkarnace mladého Šrámka, jeho duch a odkaz, znovuzrozený v těle tohoto mladého muže v dobovém oblečení, s dlouhými blondatými vlasy, které mu padají až na ramena a v měkkém klobouku se širokým dýnkem. Možná, že je to právě ten gymnaziální studentík, jehož milostnou báseň jsem při poslední

návštěvě města objevil napsanou velkými písmeny na prknech staré kovové lávky, vedoucí od promenády pod Jitexem přes městský ostrov na druhou stranu řeky.

Ta šrámkovská iluze by byla skoro dokonalá, kdyby se v kavárně neobjevilo najednou několik gymnazistů v bizarních úborech a s kasičkou v ruce.

„Přispějete nám na náš maturitní ples?“

Vrátil jsem se zpět do reality a malou částkou jsem dvěma dívkám a jednomu chlapci na jejich velký den také přispěl. A v té chvíli mne upřímně zamrzela můj, rychle se blížící, kmetský věk.

Reinkarnace Šrámků zaplatila a zmizela směrem k náměstí. Já ale pořád sedím u nízké zídky terasy, koukám na řeku a na most, popíjím třetí dvojku frankovky a vlasy mi rozčuchává větřík, svižně vanoucí s druhé strany řeky, od Portyče. Nevím, možná, že je to pod vlivem vína, nebo té dnešní, magické letní noci, ale já jsem si ten větřík pojmenoval. Určitě je to ten Šrámkův, ten stříbrný.

Pojď blíž

Jan Zelenka

Den za dnem a noc za nocí
Je jenom věčným snem
A touha voní podzimem
A sklenkou vína
V šeru kavárenských koutů
Pojď ke mně blíž, má milá
A podej mi svá ústa
Chci si ještě vychutnat jejich vůni
Pojď tak blízko
Abych cítil teplo tvého těla
Čas života i čas milování
Nám osud odměřuje
A naše sny a vzpomínky
A stíny dávných lásek
Vznáší se éterem
Jak dravý pták
Den za dnem
A noc za nocí
Den za dnem
A noc za nocí
Jak marný sen
Pojď ještě kousek blíž
Má milá

* *

O jaru a o Kozihorkách

Jan Zelenka

Až bude jednou zase jaro a vyjde slunce, půjdu se na ně podívat s vrcholku Kozihorek. Tedy, spíše s vrcholků, neboť Kozihorky mají vrcholky dva. Slunce bude vylézat odněkud zprava, z křivoklátských lesů, a bude pomalu stoupat po obloze a ohřívat miliony květů na kvetoucích stromech, začnou lítat chrousti a bzuchet včely a já se budu dívat na malou planinu pod Košťálovem, jestli se tam už nechystá slavnost květů, tak, jako každým rokem.

Podě mnou se budou probouzet Třeбенice, děda se bude procházet po zahrádce a kontrolovat, jestli je všechno v pořádku a strýc František si vezme na záda malířský stojan, barvy a paletu, do batohu svačinu a vyrazí někam za inspirací. Možná, že zamíří sem, na Kozihorky, aby namaloval červené střechy dlažkovických stavení, vykukujících z moře bílých květů jabloní, možná, že zamíří na člověkem ohlodaný Vršetín, aby už alespoň po sté zvěčnil na malířském plátně to neopakovatelně krásné panorama kopců, kopečků i vesniček na jejich úpatí. Možná, že si svůj stojan postaví na svazích Raškovce hned kousek nad městem, aby namaloval Chodoulice, obklopené širokým obloukem vinic a jabloňových sadů. A možná, že nebude vůbec nic malovat, jen si lehne do trávy a bude vdechovat vůni květů a jara.

A já sejdu dolů k fotbalovému hřišti, na zahradě u strýce Františka bude u malého stolku sedět otec se svojí sestrou Ančou, budou popíjet kafe a hádat se o politice.

* *

„Ach můj drahý, už je zase podzim. Zase jsme o rok starší. A podívej na listí našeho javoru - jak uschlé kapky krve pláčí nad údělem člověčím.“

Bože to jsou bláboly. Tenhle text se teda nenaučím. Blbej autor a blbej režisér. Jen jestli divák bude taky blbej a bude na takovou blbost chodit. Uff. Tak znova.

„Ach můj drahý, už je zase podzim...“

Pane bože, když si představím, jak se přitom budu muset vilně ovíjet kolem Karla. Jen to pomyšlení na tu rozteklou ovadlou stokilovou hroudu. Vypadá jak předloňská brambora a taky tak smrdí. Z nosu mu čouhají chlupy a zuby si čistí tak jednou tejdně. A já ho mám na tu jeho žabí hubu líbat!

Olga vztekle mrskne scénářem a jde k oknu. Nastaví tvář nízkému slunci a se zavřenýma očima se soustředí na svůj dech. Hluboký nádech, pomalý výdech. A znovu.

Svět za víčky potemněl tvořící se oblačností. Olga se rozhlédla po okraji městského parku na druhé straně ulice. Poloobnažené stromy stály strnule, jak by se hanbily za svůj striptýz. A - no ne, támhle je vážně krvavý javor. Jak to že si ho dřív nevšimla?

„Ach můj drahý, už je zase podzim.“

Text automaticky naskočil a s ním i vztek. Otevřela ledničku a sáhla po jemně perlivé. Ruka se zarazila. Vedle plastu stál Bikavér, její oblíbené červené. Krev je

víc než voda, zvláště ta z bejka. Zasmála se pro sebe a nalila si víno. Mléko starců. Kurňa, copak jsem už stará? Podrobně zkoumala svůj odraz v zrcadle. Nenalíčená tvář se nezdála svěží. Taky jsem taková brambora.

Dopila skleničku a vyplázla na sebe jazyk. Fialový visel z

namodralých zubů, až se hnusem otřásla. Zadívala se na scénář, rozplácly na podlaze hřbetem vzhůru. Představila si Karla, jak mu z vodnatých očí teče, ale pořád v nich jiskří humor a inteligence. Už by ji neunesl v náručí a ona už není ta krásná štíhlá dívka jako v dobách, kdy spolu hrávali vášnivé páry.

Zrudlé slunce poslalo poslední paprsky na rozloučenou a Olga zvedla scénář.

„Ach můj drahý, už je zase podzim. “

* *

Stačí jen chodit a dívat se kolem sebe. Úsměv na tváři vyčarují malé, žvatlající děti, nebo pohled na roztomilé psíky a jejich páníčky, kteří s nimi rozmlouvají úplně lidsky a také po nich uklízejí. To má jeden chuť jim poděkovat.

Mladý pár, ruku v ruce, zamilované pohledy, je běžná podívaná, která probudí hezké vzpomínky. Také jsme tak chodili. Přesto za nejkrásnější podívanou na lásku, která mě donutí se zastavit, ohlédnout se, pousmát, jsou dva staří, čistě odění lidé.

Paní cupitá drobnými krůčky vedle svého muže, až obřadně zavěšena za jeho rámě. Muž s nažehlenými puky, oba, jako dvě sněhobílá cukrátky. A snaží se, aby nikdo nepoznal, že už tak trochu potřebují se o svého druhu opřít. Není takových dvojic mnoho, ale jednu často potkávám. Určitě už míří k devadesátce. Pozdravím, oni odpovědí, pán se starosvětsky ukloní a já se na krátkou chvíli ocitám v jiném století. Ze setkání s nimi mám dobrý pocit a vím, že bude hezký den.

Mnoho podob má láska, tato je mi ale moc blízká.

* *

Ne jsem stará, pouze stárnu. Nějak rychle. Nejčastějšími projevy je ztráta paměti. Potkám známou, navážu s ní slovní kontakt. Nejen, že nevím jméno, nakonec ale zjistím, že to není ona osoba, kterou jsem myslela. Pro mne dobré, nezachází do detailů. Tváří se, že je vše v pořádku. Možná je na tom stejně. Obě máme o čem přemýšlet.

O hledání různých věcí se ani nebudu rozšiřovat. Buď se časem najdou, nebo ne.

Bez připomínek v mobilu bych se neobešla. V tomto případě nesnáším popsané papírky. Připravený blok mám po ruce pouze na nákup. Něco dojde, ihned napíši. Nakupování potravin si zjednoduším omezením na známé lokality. Tam, kde jsem jako doma. V obchodě však zjistím, že seznam leží doma na stolku. V lepším případě je se mnou v obchodě a nejsou brýle. Leží doma na stolku.

Poté zjistím, že mám krátkou ruku. Někdy odhaduji, jindy požádám bližního svého. Lidé jsou na mne hodní.

Marně přemýšlím o výhodách svého stárnutí. Stále ještě najdu počítač, pamatuji si všechna hesla, vyplním i obtížné sudoku, pomalu, ale jistě. Jsem trpělivá. Moje motto je: nemusím

pospíchat.

Fyzicky jsem na tom dobře. Pomalu chodím z opatrnosti, abych neztratila myšlenku na to, kam vlastně jdu. Trasu k lékaři si v klidu pečlivě naplánuji.

Výsledkem této mé úvahy je, že začínáme svou životní cestu v plenkách a občas tak i skončíme. Možná se dožiji úctyhodného věku bez užívání této hygienické potřeby.

* *

Musím to napsat, protože mě to tíží. Vše jsem si uvědomila v pět hodin ráno.

Proč můj vnuk v divadle trval na zakoupení loutky blondáté babky? Vnutila jsem mu pana krále, je to přece pohádková postava. Myslela jsem logicky, jenže rozdílně od logiky dítěte. On chtěl loutku babičky, aby si mohli povídat. Povídání s panem králem ho nezajímalo.

Proto ho taky u mne zapomněl, nepotřeboval ho. Považuji to za své selhání a to jsem si namlouvala, že rozumím dětské duši. Možná rozumím, ale v podivném rozpoložení jsem nenaslouchala a nevnímala vysílané signály. Unikla mi radost z vyznání lásky nádherným způsobem.

Taková příležitost se již nikdy nenaskytne, vše je nenávratně pryč. Jsem smutná sama ze sebe. Dítě záhy zapomene, jeho dušička zůstane čistá a přesto ochuzená. Mojí vinou.

* *

Marie Jenčová

Kočka

Moje kočka, jménem Míca, toleruje řeči,
každé ráno po snídani vyžaduje péči.
Komunikace nám vážne, k mé snídani čichá,
div jí kolaps nepotrefí, na koberci se zmítá.
Oči valí, čumák krčí, diví se, co žeru,
je tak ráda, že má svoje, člověčí si беру.
Ruce s láskou olizuje, po kartáči zírání,
když má po krk hygieny, agresivní bývá.
Tak má Míca zdravím kvete, k obezitě nehledí,
apatická, napapaná, ve spánku si lebedí.
Netrápí se přezdívkou,
že je
sloní kočičkou.

* *

Záhada ztracené peněženky

Marie Burdová

Je časné středeční ráno. Mirka vyhlédla z okna bytu na jasně modrou oblohu a spokojeně se usmála. Dnes odjíždí s turisty na výlet do Hřenska. Jak se zdá, počasí jim bude přát.

V Děčíně přechází skupina výletníků z nádraží na autobus. Krátké pauzy před odjezdem spoje Mirka využila k tomu, aby si ještě v rychlosti odběhla na toalety. Autobus odjíždí za chvíli, je třeba spěchat. Rychle vyndala peněženku, aby zaplatila poplatek ženě, sedící u okénka. Pak ještě umýt ruce a už zase běží, co jí nohy stačí, na zastávku. Udýchaná stojí ve skupině turistů. Autobus tu ještě není, ale bude tu každou chvíli.

Zaloví v ruksaku, aby si připravila drobné, ale co to? Peněženka tam není. Rychle shodí batoh ze zad a nervózně přehrabává jeho obsah. Ještě je naděje - postranní kapsy, kapsy u bundy. Nic! Peněženku nemá. To přece není možné, vždyť před chvílí platila. Orosená potem utíká zpět na toalety, vráží do dveří a v rychlosti probíhá všemi prostory, dívá se na podlahu, zda peněženka snad někde neleží na zemi. Marně! Nikde nic.

„Hledáte něco?“ ptá se s účastí paní u okénka.

„Ale, postrádám peněženku, někde jsem ji ztratila,“

říká Mirka už skoro plačky a utíká zpět k autobusu. Ne, zde už nemá cenu hledat. Zřejmě jí vypadla a někdo ji sebral hned, jak přišel po ní. Měla v ní pět set korun a osobní doklady. Byl tam

občanský průkaz, inkarta na vlak, karta pojišťovny a ještě další doklady. Ještě by oželela peníze, ale větší starost jí dělá ztráta dokladů. Znovu obíhat příslušná místa, starosti s tím spojené - ne to není příjemná představa.

Svěřuje se u autobusu kolegyni a ta jí ochotně půjčuje dostatečný obnos peněz na cestu tam i zpět. V autobuse se rychle, jako lavina, šíří zpráva o ztrátě peněženky. Za chvíli to vědí všichni turisté a Mirce je to velmi trapné. Stydí se, že si nedokázala doklady ohlídat, stydí se za svou nepozornost. Zdrčeně sedí a dívá se z okna autobusu. Radost z výletu je pryč. Všechno, nač se těšila, zešedlo, zčernalo.

Vedle sedící turistka se k ní naklání a říká:

„Nic bych za to nedala, že ty peníze sebrala ta ženská v pokladně. Našla peněženku a nevrátila ji. To jsou dneska lidi!“

Mirka si spíše myslí, že peněženku sebral někdo cizí, kdo přišel později, ale zrno podezření tu je. Co když ji opravdu vzala ta paní u okénka? A vypadala tak soucitně. Lidé se prostě umí přetvařovat, tak je to!

Za okny ubíhá krásná letní krajina, kterou nešťastnice ve svém duševním rozpoložení téměř nevnímá. Tu se v zadní části autobusu zvedla ženská postava a klátivě, jak s ní autobus hází, směřuje k místu, kde Mirka sedí.

„Poslyš,“ naklání se k ní, „teď jsem volala své známé, která pracuje na nádraží v Děčíně. Pověděla jsem jí o tvém problému. Slíbila, že v té věci něco podnikne. Mirka k ní obrací zasmušilý pohled a říká:

„Jsi hodná, že máš snahu mi pomoci, ale je to zbytečné. Kdo peněženku našel, už ji nevrátí. Ale i tak ti děkuji.“

Autobus polyká kilometry a Míra se smiřuje se svou ztrátou. Co jí také zbývá? Asi po půl hodině jízdy se k ní opět naklání žena, která se jí snažila pomoci a tajemně se usmívá.

„Tak, peněženka je na světě,“ říká.

„Cože? Je to pravda? Kdo ji našel?“

Mirce vyhrkly slzy do očí radostí a úlevou.

„Představ si,“ říká turistka, „našla ji paní, co vybírá peníze na toaletě v koši na odpadky, který stál pod umývadlem. Ta moje známá jí volala, prosila ji, aby se ještě důkladně podívala, zda peněženku někde neobjeví. Paní hledala a napadlo ji, podívat se i do odpadkového koše. Tam ji našla.“

Mirka by turistku nejraději radostí objala, jak je šťastná a tak jen dojatě děkuje a děkuje.

„Až se budeme vracet, zastav se pro ni,“ říká žena a klátí se dozadu na své místo.

Miroslava v duchu přemítá, jak se mohlo stát, že se peněženka dostala do koše. Ano, stála u umývadla, myla si ruce. Položila ji pravděpodobně na okraj umývadla a ta se vlastní vahou převážila a spadla do koše, aniž by to zpozorovala. Nebo druhá varianta? Jak spěchala, peněženku nedbale zasunula do kapsy bundy, ta pak při mytí rukou vyklouzla a spadla do odpadků. Obojí by bylo možné. Opravdu neví, která varianta je správná, ale na tom vlastně už nezáleží.

K večeru, když se turisté vracejí domů, spěchá šťastná Mirka na toalety, děkuje paní v pokladně, chce se odměnit, ale ta to odmítá. Po chvilce dohadování ji přeče jen vnutí alespoň 50 Kčs nálezného. Také turistce, jejíž pomoc pokládala za zbytečnou, se chtěla odměnit, ale ta jí přímo řekla, že kdyby si něco vzala, ztratila by ten hezký pocit, že mohla pomoci.

A co říci nakonec? Z této příhody získala Míra cenná ponaučení. Za první - spěchej pomalu! I v časové tísní je třeba si zachovat chladnou hlavu. Za druhé - neubližuj nespravedlivým podezíráním, když nemáš jistotu. Za třetí - nepohrdej s pomocí někoho, i když se zdá zbytečná. A nakonec ta nejsilnější zkušenost. Mirce pomohla žena, se kterou se téměř neznala, která byla pro ni v podstatě cizí. Uvědomila si, jaké to je, když si lidé v tísní pomáhají, když k sobě nejsou lhostejní.

* *

Potěšilo mě, když jsem spatřila na budově naší vlakové stanice lešení. Tak tedy řece! Stará, omšelá stavba dostane nový kabát! Má fantazie začala pracovat. Jak asi bude po rekonstrukci vypadat, jakými barvami se rozsvítí? Mám před očima nově opravené nádraží v Ploskovicích. To, když jsem spatřila z okna vlaku, nemohla jsem ho poznat! Ne, to přece nemůže být ta nevábně vyhlížející, nádražní budova. Byla to ona! Světlá fasáda, hnědá, plastová okna a celek působil dokonale. V duchu jsem vyslovila uznání lidem, kteří ji opravili s takovým citem a vkusem.

A proto stejnou nebo podobnou představu teď mám o budoucím vzhledu našeho nádraží. Litoměřice se přece těší pověsti pěkného města, i jejich nádraží by mělo být takové. Četní turisté, kteří sem zavítají, to jistě ocení. Vždyť v době, kdy se koná výstava „ZAHRADA ČECH“, přijíždí k nám stovky návštěvníků a pokud tu nejsou vlastními auty, první, kdo je vítá, je právě nádraží. No nic, nechám se překvapit, zda má představa bude ve shodě se skutečností.

K nádražnímu domu mám i určitý nostalgický vztah. Zajímá vás proč? Vzbuzuje totiž vzpomínky na výlety do přírody, které konám s turisty. V určený den spěchám s ruksakem na zádech a on mě z dálky vítá světelnými signály, houkáním, pískáním vlaků. Ve

vestibulu, u pokladny, stojí už hlouček lidí, kteří se radostně zdraví a kupují lístky tam, kde většinou začíná trasa. Nádraží je pro ně takovým úvodem, začátkem, první stránkou, než začnou číst v knize přírody. V knize, která nikdy

neomrzí, nezevšední.

Na horní nádraží mám mnoholeté vzpomínky. Po jeho dlažbě jsem procházela už jako dívka a své služby mi poskytuje i teď, ve stáří, kdy mi nabízí slevu jízdného. Oceňuji to, ale vážím si i toho, že se na nástupišti už nekouří. Zápach z cigaret je pryč, a když v pokladně vydává lístky paní, která ochotně poradí a nešetří úsměvem, nemá to chybu!

Tato místa vrací rodinám otce, kteří přijíždí z pracovních cest, jsou svědkem radostného vítání, opětného shledání rodin, přátel, prarodičů s vnoučaty, ale možná i smutného loučení, kdo ví! Možná sem zavítá někdy i bezdomovec, aby se ohřál, když venku mrzne.

A malé děti? Pro ně je nádraží pohádkovým světem vláček, světem, který mají rády, který napodobují, často ho i kreslí. Ano, to vše je nádraží. Vždy v něm něco začíná, něco končí. Kéž by se stalo jen místem radostných odjezdů a šťastných návratů.

* *

Jsem důchodce a rád chodívám do parku Václava Havla. Je to taková přírodní oáza uprostřed města. Jezírko, okrasné druhy trav, rozkvetlé keře, trávníky, cestičky. Park byl vybudován tak, aby odpovídal rázu českého středohoří. V jezírku se to hemží rybkami, v létě zas rozkvétá jeho hladina množstvím leknínů.

Také dnes stojím při okraji jezírka a pozoruji jeho hladinu. Lekníny tu dosud nekvetou, zato se na ní nádherně zrcadlí hvězdárna. Je slunný den s jasně modrou oblohou, proto to zrcadlení. Kousek ode mne se naklání mladší muž nad jezírkem, sleduje hemžení ryb ve vodě.

Rád bych s někým prohodil pár slov a tak se odvažuji ho oslovit.

„Vidíte, jak se ta hvězdárna zrcadlí v jezírku? Jakoby kdosi položil na hladinu její velkou fotografii.“

Muž viditelně ožije, usměje se.

„Máte pravdu. Nikdy jsem si takových maličností nevšímal. Škoda! Ten obraz je půvabný. Kolik je kolem nás prosté, nenápadné krásy, k níž jsme jakoby slepí nebo, jinak řečeno, málo vnímaví. Dík, že jste mě upozornil.“

„Jestli to nevíte, v té hvězdárně, která vlastně nikdy hvězdárnou nebyla, se dnes nachází muzeum loutek, pravý ráj pro děti.“

„Ach loutky,“ povzdechne si neznámý chlapík.

„Mám na ně milé vzpomínky z dětství. Jako malí kluci jsme se prohrabovali v harampádí na půdě. Hledali jsme poklad, jak už to děti dělávají. Ten jsme opravdu našli. Skrýval se ve velké dřevěné truhle. Byly to loutky, ale ve špatném stavu – zaprášené, odřené, potřhané. Objevili jsme krále, princeznu, draka a další pohádkové postavy. Hned jsme s tím běželi za tatínkem. Ten nás ani nehuboval. Oči se mu rozsvítily.

„No ne, netušil jsem, že je dosud mám. Hrával jsem si s nimi jako malý chlapec.“

„Tati, bude loutkové divadlo?“ škemrali jsme.

„To bude,“ usmál se otec, ale napřed musíme loutky obléknout do svátečního!“

A hned se také pustil do díla. Barvil, lakoval, čistil, spravoval. Maminka se sice trochu mračila. Vyhodíte ty staré hlouposti! Co s tím! Měla pravdu. Byly staré, poškozené, ale tatínek jim svou dovedností, svým umem daroval nový život. Vypadaly po rekonstrukci nádherně. Jakou tím udělal radost, nám, dětem, si snadno domyslíte. I maminka se začala usmívat a spolu s námi sledovala všechna tatínkova divadelní představení.“

„A máte ještě ty loutky?“ ptám se.

„Jakpak bych neměl! Víte, je to záležitost srdce. Vzpomínky na dětství, na rodiče. Občas je osvobodím z krabice, hraji s nimi pohádky našim dvěma klukům. Tak jako tatínek to s loutkami neumím. Nezdědil jsem jeho talent. Přesto se snažím a synům se to líbí. Těší se, mají to rádi.“

„To věřím,“ přikyvuji na souhlas a v duchu vidím rozesmáté tváře svých vnoučat.

Muž pohlédl na hodinky a polekal se.

„Musím běžet! Mám ještě dnes nějaké povinnosti! Zastavil jsem se jen na chvílku, podívat se na tu rybí havěť. Snad se tu ještě někdy potkáme!“

Zdraví a spěšně odchází. Osaměl jsem. Pozoruji zamyšleně hladinu jezírka a v hlavě mi doznívají slova neznámého muže.

Ano, ty loutky! Ten pohádkový svět! Uvědomuji si, že jsem vnoučatům slíbil návštěvu loutkového muzea ve hvězdárně. Už dlouho žadoní, prosí. Stále to nějak nevycházelo. Tuto neděli to ale musí klapnout! Sám se těším jako malý kluk!

* *

Lovy Zbraň – oči a fotoaparát

Anna Tůmová

Můj život prošel třemi městy. Brno, Rumburk, Liberec. Říká se, že to nejkrásnější bývá až na konci. Je tomu opravdu tak. Litoměřice, moje konečná, je šperkovnicí, plná drahocenností a já mám tu možnost se tou nádherou procházet, obdivovat, nahlížet a šmejdit. V roce 2007 jsem byla přijata do spolku nezávislých umělců a to pro mě byla velikánská příležitost.

Lov může začít. Především, při těch procházkách musím vyhledat paní Inspiraci a požádat jí, jestli bych jí mohla tak trošku přitáhnout ke své paletě a všechnu tu krásu zaznamenat ve svých obrazech. Kývá, že souhlasí. Mohu tedy ve svém lovu pokračovat. A to i dělám.

Zvolňuji krok a najednou mám pocit, že se ke mně přidal i sám Mácha a radí:

„Tam nechod', raději odboč.“

Já ho poslechnu a zjišťuji, že nebýt jeho "odboč," přešla bych bez povšimnutí kouzelný kopeček s vestavěnou lavičkou a studánku. Díky Hynku, ráda si tu chvíli posedím.

Odpočatá pokračuji. Stoupám na Rybářské schody, na úzkou uličku a div divoucí. Na jejím konci zůstávám v úžasu stát. Dům obrostlý loubincem. Škoda, že není

podzim, to by teprve byla nádhera. V blízkosti domu stojí lampa a já už vím, že až ten dům budu malovat, že tu lampu rozsvítím. Tušíte správně. Mám první úlovek do své série - *Až se v Litoměřicích rozsvítí lampy.*

Tak Aničko, hurá za druhým úlovkem.

Scházím od Dómského náměstí dolů, na Pekařskou. O té uličce ke sv. Vojtěchu vím a tu si hodlám náležitě užít. Po levé straně se krčí jeden domeček k druhému a já mám pocit, že ty domečky někdo zasadil do země jako květiny. Mají sice můj velký obdiv, ale žít v nich, to asi ne. Přesto jsem tomu ráda, že tam jsou a jistě ještě dlouho budou, to proto, abychom mohli kolem nich s obdivem chodit a já tím získala druhý motiv. Jestli sis, Aničko, nevšimla, tak už se začne stmívat a ty máš teprve dva úkoly a popsanou celou stránku, tak je čas přemýšlet, jak pokračovat.

Nemusím až tak moc přemýšlet, protože vím, že právě v tuto dobu se v Litoměřicích rozsvěcují lampy a to je můj čas. To je co si přeji, to je to kouzlo, které ty lampy dokážou vytvořit. Já vím kam za tím kouzlem jít. Je to úzká ulička, ústící na Kostelní náměstí, tedy ulička Kostelní. A to je můj třetí úlovek k malování.

Abych se dopracovala k dalšímu námětu, tak na konci této uličky se otvírá prostor a ten mi nabízí čtvrtý

námět. Osvícené podloubí, to už je obraz sám. Má však své pokračování a to je Dominikánská ulice. Tak to je čtvrtý úlovek a ne zcela poslední, protože ty dva co mám v plánu, vidím z balkonu. Je to gotické dvojče. A za divadlem je další námět, kde je vidět osvětlenou kopuli radnice.

Co zbývá? Jen dojít do sklepa pro stojan, vyvolané úlovky máš, tak holka dej se do díla. Olejové barvy se už nemohou dočkat, rachotí v kufříku, paleta se nakrucuje, že ona je ta nejdůležitější. Jen se pěkně uklidněte barevné tubičky, nejdůležitější jsem přece já, Anička.

* *

Ještě chvílku se slastně protahuji v peřinách, mrknu do okna, sluníčko mrkne také a paprskem polechtá moji tvář a velí! Vstávej, víš přece, že máš schůzku s vnučkou, která má dnes narozeniny. Máte se sejít u Muzea pod podloubím, kde je cukrárna, do které půjdete na kafičko a nějaké sladké mámeníčko. Peníze jí dám osobně, ať si sama koupí co chce.

Pohodlně se usadím, odložím kabelku na stolek a čekám. Vyhlížím, odkud se vynoří. Netrvá to dlouho a už jí vidím, popojdu dál od stolku, zamávám ji, aby mě viděla. Radostně se přivítáme a společně chceme vejít do cukrárny, na to slíbené mlsání.

Sahám na stolek pro kabelku a nic, prázdno, zmizela i s obsahem. Veškeré doklady, klíče od bytu, peněženka, kde byly dva tisíce korun. Prostě byla pryč. Není.

Šklebí se na mě prázdny stolek. Co se mi dovolil v tom šklebu naznačit, nebudu raději popisovat. Jen to, že jsem v šoku, brečím, nadávám si, že jsem nenapravitelně důvěřivá. Stále zapomínám, že doba slušnosti a poctivosti je nenávratně pryč. Mám pocit úplné nahoty. Ten dotyčný má moje klíče od bytu, ví, jak vypadám, kde bydlím. Peníze, které v peněžence byly, utratí a má veškerou možnost, přijít si pro další. Tak uvažuji já, ne však moje vnučka.

„Babi, uklidni se. To, že nebude žádné kafičko a dortíček, nebo jestli chceš, tak Tě pozvu já, ale mám jiný plán. Nejdříve zařídím výměnu zámku od bytu.“

Volá svému příteli. A věřte, nevěřte, zámek je nový a já mohu domů. Zklidňuji se, sedím si doma, hlava začíná rozsvěcet buňky. Ztráta peněz je prostě ztráta, ale veškeré doklady, to bude pěkný záhul na nervy se zařizováním. Jsem hrozně unavená, nervy povolily, lítost, je mi prostě do breku. A tak si brečím, jak krásně ten den začal, než jsem z toho pelíšku vylezla.

Ve zbytku dne se mi vtírá slůvko PROČ? Proč ten den tak mizerně končí? Proč to je jinak, než to mělo být, proč, proč? Zítra, až vstanu, nebudu nakukovat do okna, a zvídat, jaké počasí bude. Nechám ten den plynout, jak mu je libo, protože já udělám totéž a to jen proto, aby to náhodou nebylo jinak a hlavně abych nemusela se sama sebe ptát PROČ?

Anna Tůmová

Hledání štěstí

Jsou cesty rovné, snadné, pohádkové.
Jsou cesty plné nástrah,
nebezpečím navršené.
Kterou z nich vybrat k určenému cíli?
Tu, jež zvolil Honza, svou hloupostí i pílí?
Jdu tedy cestou nesnadnou,
k ní přidám lidské snažení,
mnou samotné určenou.
Snad dojdu k cíli.

* *

Kdyysi dávno mě tehdy asi šestiletá vnučka vyzvala, abych sestavila žebříček svých lásek. Na předním místě se ocitla Praha. Hned za manželem, dětmi a vnučaty.

Slovo „miluju“, je v poslední době inflační a používané i v krkolomných souvislostech. Ale Prahu já opravdu miluju.

Už víckrát jsem přemýšlela, proč tomu tak je. Líbí se mi představa, že jsem snad v některém z předchozích životů byla primátorkou matky měst a ona mi přirostla k srdci jako skutečná matka. Je to ale daleko prostší. V Praze jsem prožila jedno z nejhezčích období života.

Do hlavního města jsem přišla v sedmnácti letech, už ne dítě, ale ještě stále neopeřený holec. Trochu vystrašená, avšak natěšená vstřebávat všechno, co přijde.

Takových nás byla spousta. Přijeli jsme sem studovat. S tím jsme byli srozumění. Šlo však o to, jak zacházet s časem, aby ho zbyl dostatek na mnoho dalších činností. Neboť jsme byli přesvědčení, že jsou pro naše zrání stejně důležité, jako přednášky, semináře a skripta.

Pírka jsme sbírali tu zvolna, tu překotně. Ujasnili jsme si, které přednášky je neradno vynechávat, a na kterých se bez nás obejdou. Na cvičeních, seminářích a praktikách jsme hlavně sledovali, jaké praktiky platí na vyučujícího asistenta či asistentku. A také jsme se od nich i od starších studentů potřebovali dozvědět něco o libůstkách pánů docentů či profesorů, kteří budou

prověřovat naše znalosti. Náš způsob přípravy na zkoušky se po nějakém čase zaběhl. Nejprve se skripty probíral každý sám a pak, poslední den či dva před termínem, jsme vše společně opakovali. Stmelilo nás to a kýžený záznam do indexu jsme většinou získali napoprvé.

A hurá do víru velkoměsta! Kina, včetně těch tzv. nočních, divadla, občas i koncerty a výstavy. Ale také vinárny, hospody a kluby. Normální společenský život.

Řekla bych, že ještě bohatší byl život kolejní. Důležité rozpravy, výměny názorů a zkušeností byly doprovázené prvními pokusy s cigaretami. Samozřejmě jsme si také potřebovali ověřit, jak na nás působí alkohol, kolik kdo vydrží. Ve zkuškovém období se někteří propůjčili i k prozkoumání účinků fenmetrazinu, tehdy populární, mozek povzbuzující pilulky. Vyšlo najevo, že výsledky mohou být u různých jedinců velmi rozdílné.

Zodpovědně jsme přistoupili k získávání zkušeností v lásce. Nezištně jsme si poskytovali rady. Ale také se stalo, že některý či některá zjištěně odloudili partnera někomu jinému. Výsledky našeho snažení byly naprosto zřejmé. V období státních závěrečných zkoušek byla

polovina ročníku ve stavu manželském, některé v jiném stavu a někteří už byli v roli rodičovské.

Po pěti letech tento krásný úsek života skončil. Byli jsme dospělí, věřili

jsem, že z původních holátek jsou už důstojní a prověřeni opeřenci.

Tenkrát jsme ještě netušila, že jsem do Prahy zamilovaná. Natož aby to napadlo Prahu. Zamilovaná jsem byla hlavně do studentského života. Ten skončil a my jsme byli umístěni do rozličných míst republiky. Tehdy to tak bylo. Ještě před obhajobou diplomové práce jsme byli povinni podepsat „umístěnku“. Tedy pracovní smlouvu s podnikem, který si o nás zažádal, a škola nás do něj vyslala. Studentská pouta se přetrhala, i když ne zcela. Zůstali jsme v kontaktu, občas jsme se scházeli na různých srazech. V posledních deseti letech zůstalo asi deset až dvanáct věrných.

Naše studentská léta jsou v nenávratnu. Praha je tady pořád. Zlatá, stovžatá, nádherná. Pro mě je Praha magickým městem. Už její zasazení do krajiny! Která metropole se může pochlubit tak nádherným kopcovitým, skalnatým a zalesněným okolím? Z centra města můžete být třeba i do půl hodiny v opravdové

přírodě. Množství divadel, galerií, výstavních sání, muzeí, ale také knihoven, škol, nebo vědeckých pracovišť musí přeci něco vyzářovat, vytvářet genia loci. Dlouhá historie a skvostná architektura udělaly z Prahy perlu.

Nevadí mi hektičnost města. Naopak, dělá mi dobře být součástí toho mumraje, mám pocit, že jsem vstoupila do centra dění a zvyšuje to moje sebevědomí. Když chci, najdu si velmi rychle oázu klidu. Z Václavského náměstí projdu průchodem a jsem ve Františkánské zahradě, kousek od snad nejrušnějšího Karlova náměstí je klášter Na Slovanech, z Malostranského náměstí můžete uniknout do Vrtbovské zahrady, podráždí-li vás téměř neprodyšný dav turistů na Karlově mostě, seběhnete se schodů dolů na Kampu. I z Nerudovy ulice je únik. Zhruba v její polovině je odbočka do ulice Jánský vrch, po několika krocích jste jakoby za humny a nemusíte tam potkat ani živáčka. Takových míst s balzámem na nervy je v Praze mnohem víc.

Jsou situace, kdy se při toulkách Prahou leknu. Bývá to ve chvíli, když jdouc ulicí, pohlédnu do výkladní skříně a v odlesku jejího skla na mě koukne jakási usedlá dáma. Avšak nerozladí mě to na dlouho. Prostě si někde v pozadí vybavím tvář té dívky, která tehdy na začátku měla pocit, že svět je jí po kotníky. A jsem šťastná a vděčná.

* *

Zlodějka času, vymývačka mozků, krvelačná hydra, poskytující frustrovaným jedincům návod k vypořádání se s hnusným světem, neomalený vetřelec, který nám do našeho obýváku přináší obrazové důkazy o utrpení podvyživených dětí, zatahuje nás do válečných konfliktů odehrávajících se stovky kilometrů od nás, předvádí nám přepych, v němž žijí jiní, zatím co já ostrouhávám mrkvičku?

Nebo zázrak techniky, díky kterému můžu sdílet děje, které se právě v tomto okamžiku odehrávají na odvrácené straně Zeměkoule, radovat se s těmi, kteří dosáhli úspěchu nebo naopak nechat v soukromí svého bytu vyplavit slzami všechn smutek nad nespravedlivostí světa a nepoučitelností lidstva?

Či snad jenom prachobyčejný přístroj, který tak nějak samozřejmě patří do vybavení domácnosti?

Mnoho úhlů pohledu si vysloužila televize. Stejně jako další vymoženosti, které nám nabídla současná technicky velmi zdatná doba.

Dílo lidského umu a snažení. Člověk výsledky přijal a svým důvtipem si s nimi poradí. Objeví přednosti a odhalí zrádnost. Zapojí rozum a podle něj s nimi bude zacházet. Možná, snad.

Osobně mám se svou televizí kamarádský vztah.

Díky ní jsem zažila mnoho emocí, které jsem mohla dát najevo bez obav, že budu někomu na obtíž. Byly z obou pólů, čirá radost i dusivý smutek. Díky obrazovce jsem poznala spoustu krásných míst, doma i ve světě. Bylo to pro mě výzvou, abych se zvedla z křesla a rozjela se zažít vše na vlastní oči, uši, nohy i srdce. Jindy na mě z obrazovky mluví lidé, kteří jsou mnohem vzdělanější než já. Žasnu nad zručností šikovných řemeslníků a kutilů, jejichž práci můžu sledovat.

Když jsem umořená zbytečnostími a marností, jež chtě nechtě některé dny přinášejí, pak naplním velký hrnek silnou kávou, ukrojím notný kus něčeho kalorického a koukám na film, v němž úžasně krásní lidé, bydlící v přepychem přetékajících domech s velkou zahradou a mořem na dosah, řeší problémy, které jsem v životě nezažila a nezažiju. Osvěžující a mozek nezatěžující červená knihovna mi přinese úlevu, kterou v tu chvíli potřebuju. Neopovrhnu dokonce ani seriálem.

Nežiju v ústraní, mám velkou rodinu a mnohé přátele i kamarády. Mám je moc ráda. Zaměstnávají mně i různé zajímavé činnosti. Nemusím se tedy zatím k obrazovce v rohu pokoje uchýlovat z pocitu osamělosti. Také na ní oceňuji přednost, kterou všude nenajdu. Přístroj mohu kdykoliv vypnout.

* *

Nedávno jsem zaslechla útržek rozhovoru:

„Ten je tak starý, že pamatuje dobu, kdy Mrtvé moře bylo nemocné.“

Z tónu, jímž bylo moudro vyřčeno, jsem se dovtípila, že o pochvalu, ani uznání zásluh, se nejedná.

Rozhlédla jsem se a na vteřinku si pomyslna, zda bych se neměla někomu omluvit za svůj věk. A to navzdory tomu, že výrok se mě netýká. Nebyla jsem u toho, když Mrtvé moře umíralo.

Dumám nad tím, proč je u nás stáří vnímáno s despektem. Přemýšlím také, či problém to vlastně je, mladých nebo starých? Řešení nehledám za všechny, pouze sama za sebe a z pozice nás, letitých. Zjišťuji, že ačkoliv pocitem méněcennosti netrpím, stejně se podvědomě snažím ukázat světu, že do starého železa ještě nepatřím.

Ve svém třetím věku si až úporně střežím smysluplné využití času. Ráda a s požitkem čtu knihy a netrápím se tím, že většinu přečteného po čase zapomenu. Stačí mi, že zůstane základní pocit. Nespokojím se s pasivitou, sama se pokouším zapsat něco ze svého života pro příští generaci. Vědoma si rizika, že potomstvo to „potom“ v zásuvce třeba přehlédne a odveze mé dílo do tříděného odpadu. Možná i bez třídění. Navštěvuji výstavy, přednášky,

vernísáže a divadelní představení. Zaběhnu na tu či onu akci. Pěším tůráám a vícedenním výletům se sice už raději vyhýbám, ale občas se i k tomu odhodlám. Náhradou za úbytek pohybu jsem zařadila do denního režimu cvičení.

Také v praktických věcech bývám většinou za mladou. Zvládám malý i velký úklid bytu, i okna umyji. Služby si neobjednávám, jsem přeci Jura. Ráda se scházím s velkou rodinou a s přáteli, navařím i napeču. Jsem spokojená, pokud jim můžu být něčím užitečná, ale stačí mi i být jen tak s nimi.

Držím krok s dobou, moderní technologie na základní bázi ovládám a používám.

Pečuji o svůj vzhled, někdy na mě přijde fanfarónská chuť si zaprovokovat a nechám si dva tři prameny vlasů nabarvit na červeno. Pravda, při nákupu oblečení bývám nesvá, nejsem s to překročit svůj stín. Místo slušivého sáčka zakoupím další noční košili, elegantní sandálky vrátím na stojan a do košíku položím zdravotní pantofle. Abych v případě nemoci či úrazu neděla v nemocnici ostudu. Občas se přeci jenom překonám a koupím něco slušivého, co vlastně nepotřebuji. Ale co kdyby?

V takto nastaveném životním stylu dny i roky ubíhají jako o závod. Úprku času jsem už také přišla na kloub. Zatímco ve dvaceti letech je jeden rok dvacetinou života, v pětasedmdesáti se scvrkne na jednu pětasedmdesátinu. Pak není divu, že i nejdelší den v roce uteče jako chvilka a po něm jsou co by dup Vánoce.

Tak takhle nějak, a ještě i jinak, žiji své stáří. Vkrádá se mi však myšlenka, jestli tím nasazením a aktivitou

nechci přechytračit čas. Někdy si totiž připadám jako zapřažený osel, dohánějící otýpku sena na dlouhé štangli. Neměla bych přijmout svá léta s větší pokorou a vděkem? Naučit se mít ráda své stáří i sebe sama? Tím spíš, že tohle období života má nepřehlédnutelné výhody. Spousty věcí už nemusím a hodně ještě mohu.

Asi se začnu učit vypřahat.

/No, jo, co tomu ale řekne ta potvůrka obava, sedící za krkem a našeptávající: „Holka vydrž, bude hůř!“/

* *

„Pionýrský“ tábor seniorů.

Kdo chce do pohádkové říše jeti, musí mít už odrostlé děti. Smířit se, že mládí odletělo v dál, a ač s duší dítěte, víc jak padesát let už jsi stár. Pomalu či líně pohybuje se parta dívek a jeden mladík důchodového věku v Posltově mlýně. Vzali si nás na starosti, soutěží a překvapení bylo dosti. Nebudete věřit, lidičky, že večer máme unavený mozek i tělo celičký. A jak už všichni víme, ještě obličejové svaly procvičíme. Blbneme jako malé děti, smích celý den kempem letí. Když nás něco bolí, pofoukáme bebíčka – tak statečná je každá babička. Vymýšlíme kraviny a jsme horší než laviny.

Čas letí, rychle běží, už balíme špinavé věci. Ač nemrholí, zvlhly mi oči, rty se snaží usmívat. Tak nazdar sláva výletu a za rok AHOJ – zase tu.

* *

Eva Jančová

Mrholí

Probouzím se do plačtivého rána.

Mrholí.

Je mi dobře na duši a nic mě nebolí.

Vychutnávám si ranní snídani.

Sem tam mi usne kapka na dlani.

Mrholí.

Jak tak bloudím křížem krážem,

zastavím se u rybníka,

v ranním oparu zahaleném.

Na hladině labutí pár klidně spí,

společnost mu dělá rodinka kačení.

Provlhlou pohodu kapr hlídá,

s vlnkami si vítr pohrává.

Přestává mrholit,

z oblohy vykukuje sluníčko,

kemp se probouzí.

Stačí tiše naslouchat a očima se dívat.

Je krásné být při tom,

když se začne rozednívat.

* *

Moje stáři

Eva Jančová

Klidnější doba se změnila v chaotickou. Jsem nejchytřejší, všude jsem byla, všemu rozumím, nic mě nemůže překvapit, dnešní mládež je zkažená. Vše si můžu dovolit, jen nepolevit. Taková jsem, vám povídám.

Vracím se nohama na zem.

Nejsem stará, jsem jen hodně dlouhou dobu mladá. Jdu s dobou. Víím, že myš nenajdu ve sklepě nebo v polích, číhá u počítače. Sednu, kliknu sem, kliknu tam a složenky už zaplacené mám.

Promiňte, někdo zvoní. Jů, tady to voní, oběd mi donesli. A nákup k tomu. No není to radost, že všechno mám, aniž bych vystrčila nos?

Po dobrém papání moje nohy do knihovny uhání. Budu se tam vzdělávat ve psaní. Života si užívám plnými doušky, dělám i psí kousky. Jedno mi však občas chybí: „Usmívejte se na sebe lidi!“

Neříkám to nadarmo. Úsměv – ten je zadarmo.

* *

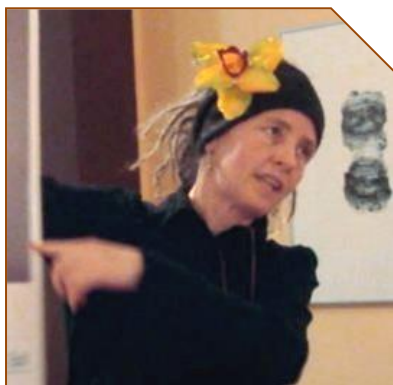
Rachot v Rybářské

Kateřina Minková

Jezdí na koloběžce. Včera si na řídítka přimontovala zvonek. Ani neví proč. Na svých vyjíždkách téměř nikoho nepotkává a stejně jezdí pomalu. Její bledě modrý stroj spíš kulhá. Rychlý odraz, setrvačná jízda, zpomalení – skoro až do zastavení. Rytmus, který ji uklidňuje. Raz, dvadwadwadva, třiiiiiii. Jezdí na koloběžce. No a co? Není na tom nic divného. Naopak dneska je to cool. A když vysvitne sluníčko, máte pocit, že na koloběžce drandí celé město. To ji štve.

Jezdí na koloběžce. Nikdy nepodléhala módním vlnám. Přestože její koloběžka vypadá pořád jako nová, má ji už léta. A teď se jich na ulicích vyrojily desítky! Jezdí celé Litoměřice. Má se svého dopravního prostředku vzdát? Koupila si zvonek.

Jezdí na koloběžce. Raz, dvadwadwadva, třiiiiiii. Ráno po páté prořízne labskou mlhu drnčivý lomoz. Randál,

který způsobují kolečka poskakující po kočičích hlavách v úzké uličce, probudí sousedku. Ta vzdychne, otočí se na druhý bok a spí dál. Za tu dobu si zvykla. Pokusy o domluvu s podivínkou vzaly dávno za své. Kovové hřmění se vzdaluje. Kreslí

zvukovou čáru. Klikatici, která se uklidní až za pivovarem. Tady se promění v tlumenou asfaltovou melodii. U pošty se levá noha sesmekne ze stupátka, ruce pevněji sevrou řídítka, trup se nakloní mírně dopředu. Hudba utichá a střídá ji skrývané oddychování, jak žena tlačí do kopce. Tímto způsobem se dostane až pod schody vedoucí na Mostku. Zatočí doprava. A...

Jede na koloběžce. Ten pocit nepoznáte, pokud pro něj nežijete. Raz, dvadva... Ještě jedna zatáčka doleva a její jízda končí. Odemkne kufr zaparkované škodovky, koloběžku láskyplně uloží na deku na dně. Usměje se: „Díky. Počkej tady.“ Nastartuje auto, popojede sto padesát metrů, zaparkuje před budovou s plochou střechou a jde do práce. Vaří v centrální kuchyni pro nemocnici. Začíná normální den.

* *

Kateřina Minková

Večer v Orpierre

Městečko kamenné sevřela horská dlaň
I ty se věkům klaň,
té době vzdálené

Procházíš ulicí, v bocích je štíhlá,
V okně se mihla
stařenka s konvicí

Tajemství ukrývá zašlá modř okenic,
Ty nevíš zhola nic
A dne již ubývá

Za městem ovečky už v letní nahotě,
než půjdou na kutě,
pasou se u říčky

Přemýšlíš o štěstí, o kráse, moudrosti,
 pryč jsou tvé starosti,
 jdeš zpátky k náměstí

Tam věkem bohatí pétanque si přinesou
A hrají s noblesou,
 koule jen rachotí

Nárožní hospodu roztančí kapela
A z věže kostela
 odbíjí pohodu

* *

Nevím dost dobře, jak bych začala. Nebude to publicistické pojednání, ani fejeton. Nejspíše bych řekla, že sloupek s otázkou - "Co z toho?"

Televize je fenomén, prostoupila svými programy do našeho života, svým agresivním vmlouváním nám ten život organizuje, přeměňuje.

Ohlížíme se na to, kdy a co pravidelného ve vysílání je, co nemůžeme zmeškat, věříme tomu, co na nás reportéři chrlí pravdivého i nepravdivého. Čekáme, jakého se nám dostane poučení ze světa vědy, společenských akcí, očekáváme zábavné programy. Prostě je s každým z nás a je nedílnou součástí našeho života. Pomůže navodit „jiné“ myšlenky.

Ráda říkám, že se na televizi skoro nekoukám, jen tak na zprávy. Považuji se při tomto tvrzení za úžasnou hrdinku a ctnostnou ženu, na rozdíl od ostatních, kde televize běží celé dny, ať to někdo sleduje, nebo nikoli.

A pak to přijde. Nastane třeba doba postní a co si

takhle odřící třeba to sledování, byť nepatrné, televize. No přece ty zprávy, no alespoň to počasí, to přece je jen chvilka. Není, když už počasí, tak co se dnes událo, co říkají o tom a tom a je z toho přece jen

sledování televize. I ta relativně krátká doba obere člověka o čas, ovlivní jeho smýšlení, a hlavně nic podstatného se nestane. Jen to, že je v zajetí rádoby nevinné závislosti.

Tak je to se vším kolem nás, co neužíváme s láskou a mírou vhodnou pro jeden každý život.

* *

Velikonoční řehotání a sesuv půdy

Milada Počtová

Byl rok 1908. Za dveřmi byly Velikonoce. Ve vesnici Klapý pod Hazmburkem ve statku u Nováků bylo několik žen v jednom kole. Chystaly křtiny prvního synka. O pár stavení dál hospodařila rodina Petříkových. Ve stáji měli několik krav a příští týden k nim mělo přibýt telátko. Hospodyně si večer všimla, že všechna ta zvířata jsou divně neklidná. Všechna! Že by cítila obcházet zubatou? Probůh, to snad ne!

Pantáta Svoboda si vyjednal cosi ve městě, chtěl brzy ráno zapřáhnout a jet. Jeho žena v noci nemohla spát. On si jede na Velký pátek! Takový nešťastný den! Její obavy ještě vzrostly ráno, když se kobyłka začala na dvoře plašit. Jen se za mužem zavřela vrata, manželka klekla na práh stavení a modlila se za to, aby se hospodář i s

koněm ve zdraví vrátili.

Tu se ozval shora od hradu hukot, pak rachot a praskot lámajícího se dřeva. Mohutný sesuv půdy poničil téměř třetinu obce.

Svoboda se vrátil v pořádku a nestačil se divit. Ale jeho domu se zkáza vyhnula. Prý se zastavila těsně před plotem Petříkových. Hospodyně byla přesvědčená, že je zachránilo to, že si vzala do stáje růženec a celou noc se modlila. A zdravé telátko se narodilo zdravé Stračeně až

příští středu.

Také Novákovi byli ušetřeni. I oni si to vysvětlovali podobně.

Přišel rok 1900. Opět se blížily Velikonoce. I tentokrát, po pouhých dvou letech, přišel další sesuv. Ještě hroznější. Tentokrát smetl celou obec a byly i oběti na životech. Bylo to zase na Velký pátek.

Velký pátek je nešťastný den. Nebo je to náhoda? Náhoda je vůl. Ale nemůže být přeci jen nějaká příčina? Na Zelený čtvrtek přestávaly zvonit kostelní zvony. Odlétaly do Říma. Místo toho po vsích běhali kluci s řehtačkami i jinými věcmi a dělali co největší rámus. Jak to zní v básni?

„Není zvuk to zvonku, ale dřeva rachot temný...“

Na kostelních věžích mívali jakousi maxiřehtačku. Patrně ji při Velkém pátku vyzkoušeli.

Když je na horách vyhlášené lavinové nebezpečí a lyžaři přesto vyrazí, cestou halekají, ječí a řvou jako na lesy, může to uvolnit lavinu. Nemohlo tady jít o něco podobného?

Pokud byl sesuv půdy na spadnutí, spadl by sice stejně, ale možná o něco později. Třeba při průtrži mračen.

* *

O B S A H

Ludmila Černá

Úsvit	2
Co s tím?	4
Moje první svatba	6

*

Jan Zelenka

Glosa o lásce	12
Písecký kamenný most	14
Pojď' blíž	18
O jaru a Kozihorkách	19

*

Eva Andělová

Stárnoucí herečka	21
-------------------	----

*

Marie Jenčová

Láska je všude	23
Zvykneme si	24
To nelze napravit	25
Kočka	26

*

Marie Burdová

Záhada ztracené peněženky	27
Litoměřické nádraží	31
Rozhovor dvou mužů	33

*

Anna Tůmová

Lovy - zbraň – oči a fotoaparát	36
Všechno je jinak	38
Hledání štěstí	40

*

Jaroslava Černá

Moje Praha	41
Opovrhovaná i hýčkaná	45
Umění svůj život žít	47

*

Eva Jančová

Léto ve mlýně	50
Mrholí	51
Moje stáří	52

*

Kateřina Minková

Rachot v Rybářské	53
Večer v Orpierre	55

*

Jana Svobodová

Televize	56
----------	----

*

Milada Počtová

Velikonoční řehtání a sesuv půdy	58
----------------------------------	----

*

